

En artikel fra [KRITISK DEBAT](#)

Overenskomsten, fagbevægelsen og HK's 50 %-regel

Skrevet af: **Ulla Jeppesen** | Offentliggjort: 15. februar 2012

At kravene op til årets overenskomstforhandlinger har været yderst afdæmpede afspejler naturligvis krisen og stemningen på landets arbejdspladser. Frygten for arbejdsløshed er udbredt, og mange er glade for bare at have et job. Antallet af arbejdsnedlæggelser har været lavt de senere år, og på en række arbejdspladser har man lokalt aftalt lønstop eller endog lønnedgang. Den store kampgejst er således helt fraværende og dermed også lysten til at skulle ud i en overenskomstkonflikt.

Forventningerne til årets overenskomstforhandlinger har derfor ikke været voldsomme. I lyset af den økonomiske krise er det lykkedes for såvel politikere som arbejdsgivere at opdyrke en stemning, der giver sig udslag i, at store dele af fagbevægelsen og dens medlemmer påtager sig et helt urimeligt ansvar for krisen. Det er på den måde lykkedes at italesætte et hidtil uset lavt forventningsniveau.

Alligevel kom det som en stor overraskelse, at industriens forhandlinger blev afsluttet den 12. februar, uden at der blev påbegyndt en afvikling af HK's forhadte 50 %-regel. (Reglen indebærer, at HK skal have mindst halvdelen af mulige HK'ere på en arbejdsplads som medlemmer for at kunne tegne overenskomst med virksomheden. Samme krav stilles ikke til andre fagforbund.) Reglen forhindrer op imod 100.000 funktionærer i at få en overenskomst og dermed goder som for eksempel arbejdsmarkedspension, den sjette ferieuge, overarbejdsbetaling og fri på barns første sygedag.

Ved overenskomstforhandlingerne i 2010, hvor kravet også blev forhandlet uden succes, demonstrerede HK/Privats medlemmer med en historisk høj stemmeprocent og et nej-flertal på næsten 90 procent af de afgivne stemmer, at de mener kravet alvorligt. Og havde nogle af de medlemsgrupper i LO, som traditionelt er nej-sigere, også stemt nej i 2010, ville forligsmandens mæglingforslag være blevet stemt ned.

HK/Privat havde i år - også ligesom i 2010 - op til forhandlingerne iværksat en massiv reklamekampagne med det formål at oplyse det omgivende samfund om, hvad 50 %-reglen går ud på, og hvorfor den skal afskaffes. Reklamekampagnen blev understøttet af en lang række lokale aktiviteter. Da industriens forhandlinger indledtes 4. januar demonstrerede HK/Privat i isnende kulde foran Dansk Industris midlertidige hovedkvarter i Ørestaden. Efterfølgende uddelte HK-aktivister på en lang række Metro- og S-togsstationer i hele hovedstadsområdet 20.000 postkort, som forklarede om reglens konsekvenser, ligesom de opfordrede de forbigående til at kaste med kæmpeterninger for at illustrere, hvordan tilfældigheder kan bestemme, om en HK'er har overenskomst eller ej.

Det lykkedes på denne måde at få sat fokus på kravet - oven i købet helt uden konkurrence fra andre store fagforbund. HK/Privat har haft banen for sig selv; men derfra og til at vinde andre faggruppers forståelse for, at kravet skulle blive afgørende for deres stemme, er der langt.

Funktionærgruppen på det danske arbejdsmarked vokser til stadighed og er godt på vej til at blive den dominerende medlemsgruppe i LO. Den kendsgerning er det imidlertid svært at få de "traditionelle" LO-forbund til at forstå og forholde sig til. LO-toppen - personificeret i Harald Børsting - udtaler sig primært om og forholder sig til det timelønnede område, og det har givet frustrationer i nogle af LO's medlemsgrupper. Frustrationerne har blandt andet givet sig udslag i, at HK/Kommunal på deres nyligt overståede kongres vedtog at undersøge mulighederne for en fremtid i FTF, hvilket affødte vrede blandt eksempelvis en række fremtrædende 3F-formænd, som brugte HK/Kommunals beslutning som argument for ikke at bakke op om HK's krav.

50 %-reglen kan ellers opfattes som en særlig variant af social dumping. Nemlig den, der finder sted, når op mod 100.000 funktionærer på grund af reglen holdes uden for overenskomsterne og derfor arbejder på langt ringere vilkår end dem, som HK'ere med lignende arbejdsopgaver - men *med* en overenskomst - har.

HK'ere, der arbejder uden overenskomst, bliver i vidt omfang udnyttet, og deres løn og arbejdsvilkår er med til at presse niveauet for kolleger på det øvrige arbejdsmarked.

Når kravet i øvrigt er vigtigt, handler det også om, at færre og færre mennesker herhjemme er dækket af kollektive overenskomster. Det skyldes for det første, at der i takt med lukninger af industrivirksomheder bliver stadigt færre ufaglærte og faglærte job, og at det traditionelt er sådanne job, der er dækket af overenskomst. Og en anden medvirkende årsag til tilbagegangen er, at det de senere år er blevet en udpræget sport blandt arbejdsgivere at opfinde nye og fine titler til HK's medlemmer og i den forbindelse at "skrive dem ud af overenskomsterne". Der er ganske enkelt tale om et angreb på overenskomsternes dækningsområde. At medlemstallet i LO også er i stadig tilbagegang er ikke nogen hemmelighed. Sammenfattende kan man sige, at konsekvensen bliver, at fagbevægelsen taber styrke, og at den danske model er under pres.

I HK/Privat har vi gjort den erfaring, at hvor vi får overenskomster, får vi også ofte valgt tillidsrepræsentanter; og hvor vi har både overenskomst og tillidsrepræsentant, får vi også flere medlemmer. Nu lykkedes det heller ikke denne gang at få afskaffet 50 %-reglen på industriens område. Men når det lykkes, vil vi kunne gå ud og organisere langt flere medlemmer. Det vil betyde en styrkelse af CO-industri og af

hele LO, og der burde derfor være et stærkt incitament for alle LO-forbund til at kæmpe for at få 50 %-reglen fjernet. Selvom reglen ikke kom væk denne gang, er det et budskab, vi fremadrettet må arbejde på at få ud.

Når det har knebet med at vinde opbakning for 50 %-kravet blandt både medlemmer og ledelser i andre forbund ligger en del af forklaringen lige for. Opbakning og solidaritet skal gerne gå begge veje. HK har historisk ikke været kendt for at udvise den store solidaritet med andre forbund; og dertil kommer, at HK-medlemmernes ja-stemmer ved adskillige overenskomstafstemninger har været skyld i, at andre forbund har måttet leve med et resultat, som de stemte nej til. Man kan derfor fristes til at sige, at HK ligger, som man selv har redt.

Under alle omstændigheder er der noget at arbejde med på dette område fremover. LO-fagbevægelsen som sådan er trængt, og intet forbund - hverken HK eller de traditionelt stærke forbund på timelønsområdet - har "råd" til at gå sine egne veje.

Medlemmernes frustration over industriforliget er stor, og det bliver vanskeligt endnu en gang at mobilisere for kravet op til OK 2014. HK/Privat har mange medlemmer, som ikke er omfattet af 50 %-reglen, og deres krav har nu i to omgange måttet stå i skyggen af 50 %-kravet. De har udvist forståelse for, at prioriteringen har været, som den har, men på et tidspunkt vil de også kræve, at deres krav får en fremtrædende placering i forhandlingerne. Det gælder ikke mindst de mange medlemmer, der arbejder på skiftehold og andre ubekvemme tider, og hvis krav har fået alt for lidt opmærksomhed.

HK/Privats sektorbestyrelse har sagt et "nøgende ja" til industriforliget. Når der var flertal for et ja, skønt 50 %-kravet ikke blev opfyldt, skete det på baggrund af, at arbejdsgiverne gav os en luns, som det var svært at sige nej til, i form af et udvidet dækningsområde. Prisen var imidlertid, at det bliver muligt at indføre "funktionsløn" (en aftale om, at lønnen også kan dække overarbejde), og udbredelsen af dette begreb vil næppe blive godt modtaget blandt medlemmerne.

Aktuelt skal HK/Privat i gang med at forhandle en lang række andre overenskomster under Dansk Arbejdsgiverforening. Også her vil kravet om 50 %-reglen være i fokus, og der er i hvert fald en teoretisk mulighed for, at der kan ske et gennembrud her. Først når alle disse forhandlinger er overstået, og der formentlig foreligger et sammenkædet mæglingforslag, vil HK/Privats sektorbestyrelse tage stilling til, om man vil anbefale medlemmerne at stemme ja eller nej.

Kommer der ikke et gennembrud på 50 %-kravet på en række af de øvrige overenskomster - og skulle der alligevel komme en anbefaling om at stemme ja - vil det blive overordentligt vanskeligt at opnå en stemmeprocent i nærheden af den,

HK/Privat kunne mønstre sidst. Der vil heller ikke blive tale om en entydig stemmeafgivning i form af enten et ja eller nej.

Ved at have satset så massivt på 50 %-kravet, har HK/Privat malet sig op i et hjørne, hvor rigtig mange medlemmer ikke vil kunne forstå, at man kan sige ja til et resultat, hvor man end ikke påbegynder en afvikling af 50 %-reglen. Et ja til en sådan overenskomst vil blive oplevet som et svigt af de mange medlemmer, som har været aktive i OK-kampagnen, og det vil gøre det umuligt at mobilisere for kravet igen. HK/Privat vil simpelthen miste troværdighed blandt medlemmerne. Spørgsmålet er, om HK/Privat har råd til det.